

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ХРИСТОВИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 42697/05)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

11 октомври 2011 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

11/01/2012

Решението става окончателно при обстоятелствата по член 44, § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакторска преработка.

По делото „Христови срещу България“,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение), на заседание в състав:

Николас Браца, *Председател*,

Лех Гарлицки,

Лиляна Мийович,

Пайви Хирвела,

Георге Николау,

Леди Бианку,

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Лоурънс Ърли, *Секретар на отделението*,

След като заседава при закрити врата на 20 септември 2011 г.,

постанови следното решение, прието на указаната по-горе дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е заведено по жалба (№ 42697/05) срещу Република България, подадена в Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от трима български граждани, г-н Александър Христов Христов („първият жалбоподател“), г-жа Живка Добрева Христова („втората жалбоподателка“) и г-ца Виктория Александрова Христова („третата жалбоподателка“) на 28 ноември 2005 г. Първият жалбоподател и втората жалбоподателка са съпруг и съпруга, а третата жалбоподателка е тяхна дъщеря.

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н М. Екимджиев и г-жа К. Бончева, адвокати, практикуващи в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) е представлявано от своите агенти, г-жа М. Николова и г-н В. Обретенов от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателите се оплакват по членове 3 и 13 от Конвенцията, че на 17 февруари 2004 г. са били малтретирани от полицейски служители, че властите не се извършили ефикасно разследване по въпроса и че не са разполагали с ефикасни правни средства за защита на техните права. Първият жалбоподател предявява и оплаквания по членове 6 и 13 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1 във връзка с наказателното производство срещу тях.

4. На 4 март 2010 г. Председателят на Пето отделение решава да уведоми за жалбата на Правителството. Също така е взето решение за едновременно произнасяне по допустимостта и съществуването на жалбата (член 29 § 1). След това делото е прехвърлено на Четвърто отделение на Съда след реорганизацията на отделенията на Съда на 1 февруари 2011 г.

ОТНОСНО ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1967 г., 1968 г. и 1998 г. и живеят в Бургас.

А. Събитията от 17 февруари 2004 г. и задържането на първия жалбоподател

6. Около 13:00 ч. по обед на 17 февруари 2004 г. някой звъни на входната врата на апартамента на жалбоподателите. По това време в апартамента са първият жалбоподател и втората и третата жалбоподателки и майката на втората жалбоподателка, г-жа Д. Ж.

7. Г-жа Д. Ж. отваря вратата, след което група от няколко маскирани полицейски служители нахлува вътре и задържа първия жалбоподател.

8. Впоследствие се установява, че полицейските служители са от Централната служба за борба с организираната престъпност („ЦСБОП“) към Министерството на вътрешните работи, които провеждат операция по разследване на заподозрени в подправка на банкноти.

9. Жалбоподателите твърдят, че полицейските служители са ритали и били първия жалбоподател и са заплашвали втората и третата жалбоподателки с оръжие, крещейки, че ще избият всички. Правителството оспорва тези твърдения.

10. След като първият жалбоподател е задържан и са му поставени белезници, на място пристига г-жа И. К., служител от ЦСБОП.

11. В около 13:30 г. адвокатът на жалбоподателите, г-н Д. К. и негов колега, г-н Г. Б., също отиват в апартамента на жалбоподателите, но очевидно им е отказан достъп.

12. В около 14:30 ч. г-н М. М., следовател от Бургаска окръжна следствена служба („БОСС“), пристига на място, за да извърши претърсване на апартамента на жалбоподателите. По време на претърсването присъстват първият жалбоподател и втората жалбоподателка и две поемни лица. В около 16:00 ч. пристига и прокурор от апелативната прокуратура, и директорът на БОСС.

13. Претърсването приключва в около 17:30 ч.

14. Веднага след това полицейските служители отвеждат първия жалбоподател към БОСС, където е обвинен в подпомагане и подбуждане към подправяне на банкноти и в опит да пусне подправени банкноти в обращение. След това е задържан под стража.

15. На 18 февруари 2004 г. лекарят на затвора преглежда първия жалбоподател и отбелязва в амбулаторния дневник на задържаните

лица, че жалбоподателят е здрав. Той не отбелязва каквито и да било охлузвания или наранявания по тялото на жалбоподателя. Първият жалбоподател отново е прегледан от лекаря на затвора на 17, 19 и 22 март и 16 април 2004 г. във връзка с хипертонична криза, за която са му предписани медикаменти. Изглежда, че на 22 март 2004 г. е превързана част от тялото на първия жалбоподател, която не е уточнена. Не е ясно защо това е направено.

16. На 23 април 2004 г. първият жалбоподател е прегледан от специалисти от гражданска болница (виж параграф 18 по-долу).

Б. Оплаквания на жалбоподателите и разследването на инцидента

17. На 15 април 2004 г. първият жалбоподател подава жалба пред органите на затвора, като посочва, че при задържането му на 17 февруари 2004 г. е бит от полицейски служители и оттогава не се чувства добре; по-специално, страда от главоболие, замаяност и болка в ушите. Той иска медицински преглед от граждански лекари.

18. Молбата му е уважена, след което на 23 април 2004 г. първият жалбоподател е прегледан в гражданска болница. Лекарите заключават, че той страда от високо кръвно налягане. Лекарите не отбелязват каквито и да било охлузвания или наранявания по тялото му.

19. Междувременно, на 11 април 2004 г., втората жалбоподателка подава жалба във връзка с инцидента пред Сливенска окръжна военна прокуратура. Тя посочва, че в около 13:00 ч. на 17 февруари 2004 г. някой позвънява на входната врата на апартамент на жалбоподателите. Г-жа Д. Ж., която също живее там, отваря врата и група маскирани полицейски служители нахлуват вътре. Първият жалбоподател излиза в коридора, където е съборен от полицейските служители. Втората жалбоподателка чува викове и крясъци. Излиза в коридора и вижда, че първият жалбоподател лежи на пода, докато полицейските служители го удрят с юмруци и го ритат. Третата жалбоподателка, която към онзи момент е на пет години, се разпищява. Един от полицейските служители насочва пистолет към втората и третата жалбоподателки и изкрещява: „Млъкни или ще те застрелям! Изведете това дете отук! Накарайте я да млъкне!“ Полицейският служител е синеок и с руси мустаци. Г-жа Д. Ж. започва да крещи, а служителка на полицията с руса коса и сини очи я заплашва, че ще я пребие.

20. Оплакването е получено на 15 април 2004 г. и на неуточнена дата след това е образувано разследване.

21. По време на разследването са разпитани г-н М. М. и служители от центъра за задържане, разгледана е преписката по делото по наказателното производство срещу първия жалбоподател и е събрана информация относно съответните вписвания в амбулаторния дневник

на задържаните лица. Няма доказателства за разпит на други държавни служители, присъствали по време на инцидента. Никой от полицейските служители, влезли в апартамента на жалбоподателите и извършили задържането на първия жалбоподател, не е разпитван изобщо. Не изглежда да са разпитвани нито жалбоподателите, нито който и да било независим свидетел.

22. В изявление, направено в хода на разследването, г-н М. М., следователят към БОСС, заявява, че в изпълнение на разпореждания да извърши претърсване в апартамента на жалбоподателите той пристига там около 14:30 ч. Входната врата на апартамента е отворена. Вътре в апартамента г-н М. М. вижда първия жалбоподател, който е с белезници и е охраняван от двама или трима полицейски служители. Присъстват двама други полицейски служители, две поемни лица и втората жалбоподателка. Г-н М. М. не е видял майката на втората жалбоподателка или третата жалбоподателка. Също така не е видял белези от борба или насилие в апартамента или по лицето, тялото или дрехите на първия жалбоподател. Първият жалбоподател и втората жалбоподателка не са се оплакали от каквото и да било малтретиране. В около 16:00 ч. на място идва прокурор от апелативната прокуратура и директора на БОСС.

23. В заповед от 29 ноември 2004 г. прокурор от Сливенската окръжна военна прокуратура отказва да образува предварително производство, отбелязвайки, че полицейските служители са изпълнявали специална операция по задържането на членове на организирана престъпна група и че няма доказателства, че полицейските служители се използвали ненужна сила и заплахи срещу жалбоподателите.

24. Втората жалбоподателка обжалва, като иска, наред с другото, да бъдат разпитани г-жа Д. Ж. и една съседка, г-жа Д. Н., която е видяла инцидента, да се направи преглед на амбулаторния дневник на задържаните лица, в който според нея са записани охлузванията на първия жалбоподател и възлагането на медицински експертизи. Тя представя медицински документи с дати 19 март, 26 март и 13 май 2004 г., доказващи, че тя, нейният син и дъщеря, третата жалбоподателка, са страдали от разстройства, свързани със стрес.

25. Прокурорът от Сливенската окръжна военна прокуратура, който разглежда делото, препраща жалбата на Софийска военноапелативна прокуратура и изготвя доклад по същество. В този доклад от 27 декември 2004 г., който е адресиран до апелативната прокуратура, той предлага жалбата да бъде отхвърлена, а предварителното производство – прекратено поради липса на достатъчно доказателства.

26. По-специално той счита, че медицинските документи относно предизвиканото от стреса разстройство на втората и третата жалбоподателки не биха могли да се считат за доказателства за

малтретиране и не доказват, че съществува причинно-следствена връзка между тяхното състояние и събитията от 17 февруари 2004 г. Освен това той отбелязва, че твърденията, че първият жалбоподател е бил бит не са доказани, тъй като, на първо място, жалбоподателите не са се оплакали от малтретиране пред следователите или прокурора, които са присъствали по време на претърсването, и, на второ място, на 18 февруари 2004 г. докторът на затвора е отбелязал в амбулаторния дневник, че първият жалбоподател е здрав. Що се отнася до искането за разпит на свидетел, прокурорът счита, че показанията на г-жа Д. Ж. не биха били полезни за установяването на действителните факти и че няма индикации, че г-жа Д. Н. е била свидетел на събитията. Освен това той счита, че жалбоподателите не са обосנוвали релевантността на копието от дневника на задържаните лица и че поради това искането следва да бъде отхвърлено.

27. На 5 януари 2005 г. прокурор от Софийска военноапелативна прокуратура потвърждава отказа да бъде образувано предварително разследване. Той отбелязва, без да посочва каквито и да било допълнителни подробности, че по време на задържането на първия жалбоподател полицейските служители са използвали физическа сила и други помощни средства. Въпреки това той констатира, че няма достатъчно доказателства за престъпление.

28. Втората жалбоподателка обжалва отново.

29. На 4 април 2005 г. прокурор от Главна прокуратура постановява, че полицейските служители действително са наложили определени ограничения спрямо жалбоподателите, дотолкова, че да им попречат да контактуват помежду си и да ограничат свободното им движение. Тези ограничения обаче са били необходими, за да бъде осъществено претърсването. Жалбоподателите не са се оплакали от твърдяното малтретиране пред прокурора или пред следователите, които са присъствали на претърсването, а са подали своето официално оплакване два месеца след инцидента. Той констатира, че не е установено превишаване на правомощията или доказателства за престъпление и поради това отказва да образува предварително производство. По отношение на оплакванията от твърдяното малтретиране на първия жалбоподател, прокурорът отхвърля жалбата, без да я разглежда по същество, тъй като не била подадена от самия първи жалбоподател.

30. Първият жалбоподател и втората жалбоподателка обжалват пред Главния прокурор.

31. На 28 май 2005 г. прокурор от Главна прокуратура отказва да образува предварително производство поради липса на достатъчно доказателства за престъпление.

В. Друга релевантна информация, която се разкрива по време на предварителното разследване срещу първия жалбоподател

32. На заседание на 14 октомври 2004 г., проведено в хода на наказателното производство срещу първия жалбоподател, г-жа И. К., служител от ЦСБОП, която присъства на инцидента, заявява, че към момента на пристигането ѝ на мястото други полицейски служители вече са били задържали първия жалбоподател, който в момента на пристигането ѝ лежи на пода, макар че е с белезници на ръцете. Впоследствие полицейските служители го вдигат от пода и му позволяват да седне. Тя твърди, че не е видяла който и да било от полицейските служители да удря първия жалбоподател; нито е видяла охлузвания или рани по него. Тя не е наясно с твърденията, че в дневника за задържани лица са отбелязани наранявания по тялото на първия жалбоподател. Изглежда, че тези изявления са направени във връзка с твърденията, направени от първия жалбоподател в хода на наказателното производство срещу него, че е бил малтретиран по време на задържането му на 17 февруари 2004 г.

33. Същия ден друг служител от ЦСБОП, г-н К. М., дава показания пред съда по делото. Показанията му не засягат събитията от 17 февруари 2004 г.

Г. Наказателното производство срещу първия жалбоподател

34. На 17 февруари 2004 г. жалбоподателят е задържан под стража по подозрение, че подпомага и подбужда подправянето на банкноти и се опитва да пусне подправени банкноти в обращение.

35. На 20 май 2004 г. той е освободен под гаранция.

36. С решение от 30 март 2005 г. Бургаски окръжен съд намира първия жалбоподател за виновен по всички обвинения. Той го осъжда на шест години лишаване от свобода и конфискува мобилния телефон, използван от него за организиране на срещи със съучастници и потенциални клиенти.

37. Първият жалбоподател обжалва въз основа на, наред с другото, процесуални нарушения, включително отказа на националните съдилища да му предоставят превод на факс от тайните служби на САЩ, за който се твърди, че е бил допуснат като доказателство и е споменат в решението. Апелативен съд – Бургас отхвърля това искане на заседание на 25 март 2005 г., като констатира, че факсът не е включен като доказателство в преписката по делото.

38. На 13 февруари 2006 г. Апелативен съд – Бургас потвърждава решението на предходния съд, като не констатира процесуални нарушения.

39. Първият жалбоподател, който има процесуален представител по време на цялото производство, обжалва отново.

40. С окончателно решение от 29 март 2007 г. Върховният касационен съд го оправдава по обвиненията в опит да бъдат пуснати в обращение подправени банкноти и поради това не разглежда доводите му във връзка с тези обвинения. Той потвърждава осъждането по останалите обвинения и присъдата.

41. Жалбоподателят твърди, че е узнал за окончателното решение едва на 5 април 2007 г., когато делото е върнато в Бургаски окръжен съд и е внесено в регистратурата на съда.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Използване на сила от полицейски служители

42. Член 78 от Закона за министерството на вътрешните работи от 1997 г., в сила до 1 май 2006 г., предвижда, че полицейските органи могат да използват сила при изпълнението на служебните си функции, само ако те не могат да бъдат осъществени по друг начин при, наред с другото, противодействие или отказ да се изпълни законно разпореждане, задържане на правонарушител, който не се подчинява или оказва съпротива на полицейски орган и нападения срещу граждани и полицейски органи. Съгласно член 79, ал. 2, използването на физическа сила се съобразява по-специално с конкретната обстановка и личността на правонарушителя. Член 79, ал. 3 налага задължение на полицейските органи да пазят, когато е възможно, здравето на лицата, срещу които се използва сила. Член 79, ал. 5 забранява използването на физическа сила срещу малолетни.

43. Член 12а от Наказателния кодекс предвижда, че причиняването на вреди на лице, извършило престъпление, при неговото задържане, не подлежи на наказание, ако няма друг начин за неговото задържане и ако при това задържане не е допуснато превишаване на необходимите и законосъобразни мерки. Използваната сила не се счита за „необходима“, когато има явно несъответствие между характера на извършеното от задържаното лице престъпление или е сама по себе си прекомерна и ненужна.

44. Инструкция № I-167/2003 от 23 юли 2003 г., в сила между 2003 г. и февруари 2007 г., урежда процедурите за задържане под стража. Член 2 от Инструкцията предвижда, че при изпълнение на своите служебни задължения полицейските органи са задължени да спазват човешките права на задържаните в съответствие с Конституцията на Република България и Конвенцията. Член 8 от Инструкцията предвижда, че при изпълнение на своите служебни задължения полицейските органи могат да използват сила само в

съответствие с разпоредбите на Закона за министерството на вътрешните работи. Действия на нечовешко или унизително отношение, изтезание или дискриминация са строго забранени (член 9). Ако полицейски служител е станал свидетел на такова действие, той е задължен да предотврати продължаването му и да информира своя началник (член 10).

В. Самоличност на полицейските служители, които участват в определени специални операции

45. Член 159, ал. 3 от Закона за министерството на вътрешните работи от 1997 г. предвижда, че самоличността на членовете на Специалния отряд за борба с тероризма не може да бъде разкривана. Към съответния момент няма такива разпоредби в сила по отношение на членове на ЦСБОП или други полицейски служители.

46. Новият Закон за министерството на вътрешните работи, в сила от 1 май 2006 г., предвижда, че самоличността на полицейски служители, чийто задължения включват участие в операции, целящи освобождаване на заложници и/или неутрализиране или задържане на лица, заподозрени в извършването на особено опасни престъпления, не трябва да бъде разкривана (член 91, ал. 3). Правилникът за прилагане на закона предвижда, че самоличността на членовете на Специалния отряд за борба с тероризма, чийто задължения включват изпълнението на операции по член 91 от Закона, не може да бъде разкривана (член 136, ал. 2, по-късно заменена от член 150, т. 2).

В. Правни средства за защита срещу малтретиране от полицейски органи

47. Съгласно членове 128, 129 и 130 от Наказателния кодекс причиняването на лека, средна или тежка телесна повреда на друго лице е престъпление. Член 131, ал. 1, т. 2 предвижда, че ако увреждането е причинено от полицейски орган при или по повод изпълнение на службата или функцията му, престъплението е по-тежко. Това престъпление е от общ характер. С изключение на закани (член 144 от Наказателния кодекс) българското право не предвижда криминализирането като такива на действия, пораждащи психично страдание.

48. Лица, които претендират, че са били малтретирани от полицейски органи, могат да претендират обезщетение за вреди съгласно Закона за отговорността на държавата и общините за вреди („ЗОДОВ“) от 1988 г. Правното средство за защита е описано по-подробно в решението на Съда по делото *Кръстанов срещу България* (№ 50222/99, §§ 45-46, 30 септември 2004 г.).

ПРАВНИ ИЗВОДИ

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

49. Жалбоподателите се оплакват, че полицейските служители, които задържат първия жалбоподател на 17 февруари 2004 г., са използвали заплахи и насилие, представляващи нечовешко и унижително отношение. Те се позовават на член 3 от Конвенцията, който гласи следното:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.“

A. Допустимост

1. Изчерпване на вътрешноправните средства за защита

50. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали наличните вътрешноправни средства за защита, тъй като не са завели гражданско производство за обезщетение. Освен това първият жалбоподател не се е оплакал от твърдяното малтретиране лично, като разследването по тези твърдения е образувано по оплакването на втората жалбоподателка.

51. Жалбоподателите твърдят, че един иск за обезщетение за вреди може да доведе единствено до обезщетение; той обаче не може да завърши с идентифицирането и наказването на отговорните лица. Освен това не съществува установена практика по производства по ЗОДОВ и Правителството не е представило копия от решения, които доказват обратното. Във всеки случай, тъй като законодателството забранява разкриването на самоличността на съответните полицейските служители, е невъзможно завеждането на граждански дела срещу тях.

52. Съдът повтаря, че жалбоподател, който е използвал правно средство за защита, което е очевидно ефективно и достатъчно, не може да бъде принуждаван да опитва и други правни средства за защита, които са налични, но не се свързват с по-голяма вероятност за успех (виж, наред с другите, *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998 г., § 86, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII; *Aquilina v. Malta* [GC], no. 25642/94, § 39, ECHR 1999-III; и *Иван Василев срещу България*, № 48130/99, § 57, 12 април 2007 г.).

53. Съдът отбелязва, че втората жалбоподателка се е оплакала във връзка с инцидента пред органите на прокуратурата, които са образували разследване по твърденията за малтретиране спрямо всички жалбоподатели. Първият жалбоподател се е оплакал относно събитията в жалба от 15 април 2004 г. с искане за медицински преглед

и на заседанията по време на наказателния процес срещу него и сам е подал жалба срещу отказа да бъде образувано наказателно производство на 4 април 2005 г. (виж параграфи 17, 30 и 32 по-горе). Освен това жалбоподателите обжалват този отказ пред най-висшето ниво в прокуратурата (виж параграфи 28 и 30 по-горе). Като вижда, че правните средства за защита, които са на разположение в рамките на системата за наказателно правораздаване в България, са нормалните пътища за възмездяване на твърдяно полицейско малтретиране (виж, с последващи препращания, *Кемеров срещу България* (дес.), № 44041/98, 2 септември 2004 г.), и в съответствие с постоянната си практика, Съдът счита, че, след като са използвали всички възможности, с които разполагат в рамките на системата на наказателното правораздаване, жалбоподателите не са били длъжни да правят нов опит да получат възмездие, като заведат отделно гражданско производство (виж *Асенов и други*, § 86 и *Иван Василев*, § 57, и двете цитирани по-горе).

54. Поради това Съдът отхвърля възражението на Правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита.

2. Спазване на шестмесечния срок

55. Правителството твърди, че жалбата е подадена след изтичането на шестмесечния срок, тъй като окончателният отказ за образуване на наказателно производство е този от 4 април 2005 г., а жалбата е подадена повече от шест месеца след това, на 28 ноември 2005 г.

56. Жалбоподателите отбелязват, че са обжалвали решението от 4 април 2005 г. и че прокурор от Главна прокуратура е разгледал по същество жалбата и се е произнесъл по нея в разпореждане от 28 май 2005 г., което е окончателното вътрешноправно решение.

57. Съдът се съгласява с жалбоподателите, че тъй като в разпореждането си от 28 май 2005 г. прокурорът от Главна прокуратура разглежда и се произнася по съществото на тяхната жалба срещу заповедта от 4 април 2005 г., окончателното вътрешноправно решение за целите на изчисляването на шестмесечния срок е това от 28 май 2005 г. Като отбелязва, че жалбата е подадена в Съда на 28 ноември 2005 г., Съдът заключава, че тя не е ненавременна и поради това отхвърля възражението на Правителството.

3. Заключение по допустимостта

58. С оглед на горното и като се има предвид, че оплакването по член 3 не е очевидно необосновано по смисъла на член 35 § 3, буква а) от Конвенцията и не е недопустимо на други основания, Съдът счита, че то трябва да бъде обявено за допустимо.

Б. По съществото

1. Доводи на страните

а. Жалбоподателите

59. Жалбоподателите твърдят, че са били подложени на нечовешко и унижително отношение по време на инцидента от 17 февруари 2004 г. Освен че излагат своята версия на събитията, те се позовават и на декларации, направени за целите на настоящата жалбата пред съда (виж параграфи 60 – 62 по-долу) и посочват в своята първоначална жалба, че охлузванията на първия жалбоподател са отбелязани в дневника за задържаните лица на 17 февруари 2004 г. След съобщението за жалбата до Правителството-ответник, което представя копие от този дневник (виж параграф 66 по-долу), жалбоподателите не коментират и не повтарят повече това си твърдение.

60. Следните декларации от трети лица са представени от жалбоподателите. В декларация от 16 януари 2006 г. адвокатът на жалбоподателите, г-н Д. К., заявява, че на 17 февруари 2004 г. втората жалбоподателка му се обаждат по телефона и го моли да отиде незабавно в апартамента, тъй като няколко маскирани и въоръжени лица, облечени като полицейски служители, са нахлули в дома им и са задържали съпруга ѝ. В около 13:30 ч. г-н Д. К. и неговият колега г-н Г. Б. пристигат в апартамента на жалбоподателите, но им бива отказан достъп. Г-н Д. К. остава пред отворената врата, откъдето вижда кръв на лицето на първия жалбоподател и охлузвания около дясното му око.

61. В декларация от 17 януари 2006 г., г-н Н. Г., съсед на жалбоподателите, заявява, че е видял инцидента през прозорците на стълбището. Той заявява, че е видял няколко маскирани лица, носещи дрехи с надпис „Полиция“, да влизат в апартамента на жалбоподателите и след това да извеждат първия жалбоподател от вратата с юмруци и ритници. Бутнали го на пода, където продължили да го бият.

62. В декларация от 18 януари 2006 г. майката на втората жалбоподателка, г-жа Д. Ж., твърди, че по обед на 17 февруари 2004 г. се позвънява на звънеца на вратата и тя отива да отвори. В този момент заварва вратата широко отворена и няколко маскирани и въоръжени лица в полицейски униформи нахлуват вътре. Жалбоподателите излизат в коридора. Полицейските служители сграбчват първия жалбоподател, повалят го на пода и започват да го бият и ритат, след което го извличат на стълбището. Втората и третата жалбоподателки пищят. Един от полицейските служители ги избутва извън апартамента, крещейки, че ще ги убие. В някакъв момент съседката, г-жа Д. Н., излиза от своя апартамент и предлага на третата жалбоподателка да дойде с нея, но полицейските служители я избутват

обратно в апартамента ѝ, продължавайки да крещат, че ще убият всички. След това полицейските служители слагат белезници на първия жалбоподател, вдигат го от пода и го изблъскват в апартамента. В този момент г-жа Д. Ж. вижда кръв и охлузвания по лицето му. Полицейските служители продължават да бият и обиждат първия жалбоподател.

63. Жалбоподателите твърдят, че Правителството не е представило каквито и да било убедителни аргументи, които да могат да хвърлят съмнение върху достоверността на горните декларации. Те считат забавянето в подаването на официалното оплакване – два месеца след събитието – за нормално с оглед на стресовата ситуация, в която жалбоподателите са се озовали и по-специално задържането на първия жалбоподател и наказателното производство срещу него.

64. Освен това твърдението на Правителството, че полицейските служители са обучени да спазват правата, гарантирани от Конвенцията, според тях не може да се счита за сериозно, особено с оглед на множеството решения на Съда, в които са констатирани нарушения на член 3 поради малтретиране от представители на държавата и неефективни разследвания.

6. Правителството

65. Правителството оспорва описанието на жалбоподателите за събитията от 17 февруари 2004 г., като твърди, че не е имало малтретиране. Правителството твърди, че твърденията на жалбоподателите за заплахи и физическо малтретиране по време на задържането са несъстоятелни и не са подкрепени от медицински свидетелства. Декларациите, описващи събитията от 17 февруари 2004 г., представени от жалбоподателите, са изготвени специално за целите на настоящата жалба и поради това не са надеждни. Разследването на оплакванията на жалбоподателите също е доказало, че не е имало физическо малтретиране или други видове нечовешко или унизително отношение.

66. В подкрепа на своята позиция Правителството представя, наред с другото, копие от съответните страници от дневника за постъпилите и освободените лица за 17 февруари 2004 г. Дневникът съдържа редица вписвания за задържаните лица. Първият жалбоподател е вписан под номер 89. Дневникът съдържа следната информация: час и дата на задържане на първия жалбоподател (17 февруари 2004 г., 19:30 ч.), пълното му име, ЕГН и място на раждане, адреса му, датата на заповедта за задържане и името на служителя, който я е издал, причините за задържането, номера на преписката на първия жалбоподател и следователя, работещ по делото. Дневникът не съдържа информация относно здравословното състояние на първия

жалбоподател. Не съдържа и каквото и да било отбелязване на наранявания или охлузвания по тялото му.

67. Правителството твърди още, че психическата травма, която се твърди, че е претърпяна от втората и третата жалбоподателка, е нормално следствие от задържането на първия жалбоподател. Действително полицейските служители, които са извършили претърсването, е трябвало да наложат определени ограничения спрямо жалбоподателите, но тези ограничения не се считат за съществени и са само кратковременни. Поради това неудобствата, претърпени от жалбоподателите, не са достигнали минималния праг на тежест. Целта на полицейските служители не е била да малтретират жалбоподателите, а да задържат първия жалбоподател и да поддържат контрол по време на задържането му и претърсването на неговия апартамент.

68. Освен това жалбоподателите не са се оплакали на прокурорите и следователите, които са присъствали по време на претърсването, и са подписали протоколите без каквито и да било възражения. Първите им оплаквания са предявени около два месеца след събитията.

69. В допълнение към това, като се позовава на членове 2 и 8 – 10 от Инструкция № I 167/2003 (виж параграф 44 по-горе), Правителството твърди, че то е изпълнило своите положителни задължения по член 3, тъй като Инструкция № I-167/2003 предвижда пряко приложение на Конвенцията и забранява действия на нечовешко и унижително отношение или изтезание и полицейските служители са обучавани в тази връзка.

2. Оценката на Съда

а. Твърдение за побой над първия жалбоподател

70. Според Съда почти няма съмнения, че твърдяното ритане и побой над първия жалбоподател, непровокирани от неговото поведение, ако действително са се случили, както ги описват жалбоподателите, би представлявало малтретиране в нарушение на член 3 от Конвенцията. Основният въпрос обаче е дали е имало такова физическо малтретиране.

71. Съдът повтаря, че твърденията за малтретиране трябва да бъдат подкрепени от надлежни доказателства (виж *Labita v. Italy* [GC], no. 26772/95, § 121, ECHR 2000-IV). За да прецени тези доказателства, Съдът приема стандарта за доказване „извън разумно съмнение“, но добавя, че това доказателство може да следва от съвместното съществуване на достатъчно силни, ясни и непротиворечиви заключения или на подобни неопровергани фактически презумпции (виж *Ireland v. the United Kingdom*, 8 януари 1978 г., § 161 *in fine*, Series A no. 25). Когато се правят твърдения по член 3 от Конвенцията, Съдът

трябва да бъде особено внимателен в проверката си (виж *Ribitsch v. Austria*, 4 декември 1995 г., § 32, Series A no. 336). Когато не е извършена независима проверка от националните съдилища, Съдът извършва своя собствена оценка на фактите въз основа на материалите, с които разполага, и в съответствие с принципите, заложи в неговата юриспруденция в това отношение (виж *Сашов и други срещу България*, № 14383/03, § 48, 7 януари 2010 г.).

72. Съдът е постановявал в много случаи, че когато едно лице е здраво преди задържането му под стража или преди по друг начин да попадне под контрола на полицията и след това е претърпи увреждания, Правителството е задължено да представи приемливо обяснение за начина, по който са предизвикани уврежданията (виж *Ribitsch*, цитирано по-горе, § 34 и *Selmouni v. France* [GC], no. 25803/94, § 87, ECHR 1999-V).

73. Въпреки това е задължително да бъдат представени някакви доказателства за съществуването на увреждания (виж, напр., *Tomasi v. France*, 27 август 1992 г., Series A no. 241-A; *Indelicato v. Italy*, no. 31143/96, 18 октомври 2001 г.; и *Максимов срещу Русия*, № 43233/02, §§ 78-82, 18 март 2010 г.).

74. Съдът отбелязва в тази връзка, че в националното производство и в първоначалните им доводи пред Съда жалбоподателите настояват, че охлузванията на първия жалбоподател са посочени в съответния дневник за постъпилите и освободените лица от 17 февруари 2004 г. В производството пред Съда Правителството представя копие от този документ, от което може да бъде установено, че в него не са отбелязани охлузвания или наранявания по тялото на първия жалбоподател (виж параграф 66 по-горе). Важно е това, че след предаването на този документ на жалбоподателите, те не правят каквито и да било възражения или коментари и не повтарят твърдението си за вписването на охлузванията в него (виж параграф 59 по-горе).

75. В допълнение към това, първият жалбоподател не твърди, че му е отказан достъп до лекари в часовете и дните след задържането му или че констатациите на лекаря, който го е прегледал в деня след инцидента, 18 февруари 2004 г. и не е установил никакви охлузвания, са недостоверни (виж параграф 15 по-горе).

76. Освен това жалбоподателите се уповават изключително на своите собствени декларации и декларациите, които са получили от член на семейството, съсед и своя адвокат за целите на жалбата си пред Съда (виж параграфи 60 – 62 по-горе). Въпреки че декларациите, подадени от г-жа Д. Ж., г-н Д. К. и г-н Н. Г., изглеждат съгласувани и дават определени подробности, Съдът не е готов да им предостави решаваща тежест с оглед на връзките между техните автори и

жалбоподателите и факта, че тези декларации са съставени повече от две години след събитията.

77. Вярно е, че в някои от доста кратките решения на органите на прокуратурата, които са разследвали оплакванията на жалбоподателите, се споменава използването на законна сила от полицейските служители по време на задържането на първия жалбоподател (виж параграфи 27 и 29 по-горе). Съдът обаче не е убеден, че използваният език, който може да бъде разглеждан като стандартно формулиране или като посочване на сила, използвана за подчиняване и слагане на белезници на първия жалбоподател, придава тежест на твърденията на жалбоподателите за жесток побой и ритници.

78. Горните съображения и по-специално фактът, че първият жалбоподател не е оспорил верността на амбулаторните дневници и не е посочил, че му е било попречено да получи медицински доказателства в подкрепа на твърденията си, са достатъчни за Съда да заключи, че не е доказано извън разумно съмнение, че първият жалбоподател е бил малтретиран от представителите на държавата.

79. Следователно не е налице нарушение на член 3 във връзка с твърдения побой над първия жалбоподател.

б. Твърдяно нарушение на член 3 от Конвенцията с оглед подлагането на жалбоподателите на страх, сплашване и заплахи

80. Жалбоподателите се оплакват също така, че са преживели нещо ужасно, когато няколко тежко въоръжени и маскирани полицейски служители се влезли в техния апартамент, насочили са оръжия срещу тях и са ги заплашили със смърт. Съдът счита, че психическият тормоз, на който жалбоподателите твърдят, че са били подложени, като се има предвид и присъствието на детето по време на операцията по задържането, би могъл по принцип да бъде характеризиран като нечовешко и унижително отношение, попадащо в обхвата на член 3 от Конвенцията. Член 3 не може да бъде ограничен единствено до действия на физическо малтретиране; той обхваща още и причиняването на психическо страдание (виж *Gäfgen v. Germany* [GC], по. 22978/05, § 103, 1 юни 2010 г.). Съдът повтаря в тази връзка, че отношението може да бъде квалифицирано като унижително, когато то възбужда у жертвите му чувства на страх, тревога и малоценност, които могат да ги унижат (*Ireland v. the United Kingdom*, цитирано по-горе, § 167). Психическото страдание може да бъде резултат от ситуация, в която представителите на държавата съзнателно насаждат страх у лицата, като заплашват да ги убият или малтретират: казано с други думи, като ги заплашват с действия, забранени от членове 2 и 3 от Конвенцията.

81. Съдът вече е имал поводи да изрази безпокойство във връзка с инциденти, засягащи въоръжени и маскирани полицейски служители,

участващи в интервенции срещу физически лица (виж, в контекста на член 8 *Kučera v. Slovakia*, no. 48666/99, §§ 122-124, 17 юли 2007 г.). В случая на *Rachwalski and Ferenc v. Poland* (no. 47709/99, 28 юли 2009 г.) интензивна полицейска интервенция, включваща и физическа сила, и присъствието на полицейски кучета, е счетена от Съда за несъразмерна на съответната ситуация и такава, че жалбоподателите по всяка вероятност са изпитали дълбоко чувство на уязвимост, безсилие и обида, като по този начин е нарушен член 3 от Конвенцията (виж параграфи 58 – 63 от решението). Наскоро Съдът отбелязва със загриженост, при разглеждането на оплакването на жалбоподателя по член 3 в решението по делото *Mirosław Garlicki v. Poland*, че властите, наред с другото, са използвали дузина маскирани и въоръжени служители за задържането на жалбоподателя, макар да изглежда, че той не е представлявал особен риск за сигурността (жалба № 36921/07, § 75, 14 юни 2011 г.).

82. В настоящия случай прокурорите, разследвали инцидента, заключават, че твърденията за сплашвания и смъртни заплахи не са доказани. Съдът признава, че, с оглед на ограничения брой хора, присъствали на мястото, и характера на тези твърдения, по всяка вероятност е трудно да се представи убедително доказателство, особено с оглед на това, че по време на разследването на инцидента властите не са установили и разпитали замесените полицейски служители и са отказали да изслушат свидетелите, чийто разпит е бил поискан от жалбоподателите (виж параграфи 19 – 31 по-горе).

83. Съдът, от своя страна, счита за невъзможно да установи, въз основа на доказателствата, с които разполага, дали жалбоподателите са били, или не са били подложени на сплашване и смъртни заплахи, както твърдят те. Поради причините, изложени по-долу обаче, той счита, че трудността при определянето на това дали са достоверни твърденията им за малтретиране се дължи на факта, че властите не са разследвали ефикасно оплакванията им (виж *Veznedaroğlu v. Turkey*, no. 32357/96, § 31, 11 април 2000 г.; *Petru Roșca v. Moldova*, no. 2638/05, § 42, 6 октомври 2009 г.; и *Popa v. Moldova*, no. 29772/05, § 39, 21 септември 2010 г.).

84. Съдът отбелязва, че жалбоподателите са поискали от властите да разследват инцидента и по-специално поведението на един от тежковъоръжените и маскирани полицейски служители, за който се твърди, че е крещял смъртни заплахи с пистолет, насочен към тях. Третата жалбоподателка по това време е дете на пет години и се твърди, че е била дълбоко засегната от преживяното на място (виж параграфи 6 – 9, 19 и 60 – 63 по-горе). Властите нямат причина да считат, че тези твърдения са произволни. Изявленията на жалбоподателите в това отношение съдържат достатъчно подробности и са последователни. Освен това втората жалбоподателка се опитва да

помогне на властите при идентифицирането на съответния служител, като посочва цвета на очите му и иска събирането на доказателства, включително чрез разпит на свидетели (виж параграфи 19 и 24 по-горе).

85. С оглед на горното Съдът счита, че оплакванията, повдигнати от жалбоподателите във връзка със сплашване и отправяне на смъртни заплахи с крясци от маскиран полицейски служител, насочил срещу тях пистолет, са най-малкото приемливи. Следователно в настоящия случай властите са били задължени да извършват ефикасно разследване на този аспект от оплакванията на жалбоподателите.

86. В тази връзка Съдът повтаря, че когато едно лице предяви приемлива претенция, че е било малтретирано от полицията или от други представители на държавата в нарушение на член 3, тази разпоредба, във връзка с общото задължение на държавата по член 1 от Конвенцията да „осигуряват на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в Конвенция[та]“, изисква имплицитно да има ефикасно официално разследване. Съдът повтаря, че задължението за разследване „не е задължение за резултат, а за средство“: не всяко разследване задължително завършва с осъждане или достига до заключение, което съвпада с гледната точка на жалбоподателя за събитията; то обаче следва принципно да може да доведе до установяването на фактите по делото и, ако твърденията се окажат верни, до установяването и наказването на отговорните лица. Това означава, че властите винаги трябва да правят сериозен опит да установят какво се е случило и не следва да разчитат единствено на набързо или зле обосновани заключения, за да приключат своето разследване или като основание за решенията си. Те трябва да предприемат всички разумни стъпки, с които разполагат, за да осигурят доказателствата за инцидента. Всеки порок на разследването, който подкопава способността му да установи фактите или самоличността на отговорните лица, рискува да доведе до неспазване на този стандарт (виж, като скорошен пример, *Максимов срещу Русия*, § 83, цитирано по-горе).

87. В настоящия случай властите се образували някаква форма на разследване и са събрали някакви доказателства (виж параграфи 17 – 31 по-горе).

88. Съдът обаче отбелязва с безпокойство, че – както и по други дела срещу България, в които са замесени служители от специализирани звена (виж *Кръстанов*, цитирано по-горе, §§ 59 и 60, и *Рашид срещу България*, № 47905/99, §§ 63-65 и 69, 18 януари 2007 г.) – в настоящия случай полицейските служители, поставени под съмнение, които са носили маски, не са идентифицирани и разпитани.

89. Съдът е приел, че една такава практика е несъвместима с Конвенцията. По делото *Рашид* Съдът установява, че

неустановяването на самоличността на членовете на Специализирания отряд за борба с тероризма, които са малтретирали жалбоподателя, е равнозначно на имунитет срещу наказателно преследване и е в противоречие с Конвенцията (виж параграфи 64 и 65 от това решение). При подобни обстоятелства, по делото на *Въчкови срещу България* (№ 2747/02, 8 юли 2010 г.) Съдът решава, че подходът на властите, който включва неидентифициране на служителите от Специализирания отряд за борба с тероризма, участвали в задържането и прострелването на сина на жалбоподателя, издава „отчайваща липса на зачитане на принципа на отчетност на полицията пред закона“ (виж параграф 89 от решението).

90. В настоящия случай не е ясно дали неидентифицирането и неразпитването на участвалите полицейски служители на ЦСБОП е в резултат от разширено тълкуване на член 159, ал. 3 от Закона за министерството на вътрешните работи от 1997 г. (който забранява идентифицирането единствено на служителите от Специализирания отряд за борба с тероризма и не споменава ЦСБОП – виж параграф 45 по-горе), или е предизвикано от пропуск или практика, която излиза от буквата на закона. При всички случаи е от значение, че новият Закон за Министерството на вътрешните работи от 2006 г., влязъл в сила скоро след съответните събития, запазва или дори вероятно разширява приложното поле на забраната за разкриване на самоличността на служителите (виж параграф 46 по-горе).

91. Според Съда, въпреки че законни съображения за сигурност може да изискват мерки за поверителност, когато служители от специални части биват разпитвани, разпоредби и практика на националното законодателство, които, както е в настоящия случай, очевидно не позволяват тяхното идентифициране, най-малкото по отношение на тези, които водят разследването и разпита им в подходяща форма, трябва да се разглеждат като несъвместими със задълженията на държавата ответник по член 3 да разследва приемливи претенции за малтретиране.

92. Съдът би желал да добави също така, че има сериозни резерви относно използването на маскирани и въоръжени полицейски служители за провеждането на операция по задържане в семейна обстановка, където няма риск от въоръжена съпротива от страна на задържания. Когато обстоятелствата са такива, че властите са задължени да използват маскирани служители за извършване на задържането, Съдът счита, че последните следва да бъдат задължени да покажат видимо някакви анонимни знаци за идентификация – например число или буква, като по този начин дадат възможност да бъдат идентифицирани и разпитани в случай на оспорване на начина, по който е била проведена операцията.

93. Според Съда недостатъкът, отбелязан от него по-горе и по други дела срещу България (цитирани по-горе), може справедливо да бъде описан като предоставящ фактическа безнаказаност на определена категория полицейски служители. Разследване, което е засегнато от такъв недостатък, не може да се счита за ефикасно.

94. Освен това Съдът отбелязва, че никой от свидетелите, посочени от жалбоподателите, не е разпитан. Заключениета на прокурора основно са базирани на изявленията на г-н М. М. и г-н И. К, които пристигат на място след спорния инцидент. Освен това изглежда, че не са разпитани нито жалбоподателите, нито който и да било независим свидетел. Така, в нито един момент жалбоподателите не са били ефективно свързани с провеждането на разследването (виж *Sadik Önder v. Turkey*, по. 28520/95, § 44, 8 януари 2004 г.; *Артьомов срещу Русия* № 14146/02, § 180, 27 май 2010 г.; и, в контекста на разследвания съгласно член 2, *Сеидова и други срещу България*, № 310/04, §§ 60-61, 18 ноември 2010 г., и *Димитрова и други срещу България*, № 44862/04, §§ 87-88, 27 януари 2011 г.).

95. На по-общо равнище Съдът желае да обърне внимание на факта, че горепосочените недостатъци трябва да бъдат разгледани и на фона на отношението, предоставено от българското право, спрямо действия, причиняващи психическо страдание (виж параграф 47 по-горе). Съдът отбелязва в тази връзка, че, с изключение на посочване на „заплахи“, националното наказателно право не споменава нищо по въпроса за психичното страдание в резултат, например, от агресивно проведена операция по претърсване, изземване и задържане. Жалбоподателят трябва да твърди, че е претърпял физическо увреждане в ръцете на представителите на държавата, като, ако не направи това, властите не могат да бъдат задължени да образуват разследване на обстоятелствата по случая. Правителството не е оспорило това. За Съда този пропуск в наказателното право е повод за огромно съжаление, като той позволява на лицата, които се твърди, че са отговорни за нанасянето на психични травми, включително по отношение на деца, както се твърди в настоящия случай, да избегнат отговорност за своите действия. Фактът, че твърдяното поведение на представителите на държавата в настоящия случай не е могло да бъде подложено на щателна проверка, трябва да бъде считан за намиращ се в разрез с концепцията за независимо и ефикасно разследване, съгласно изискванията на член 3, като поражда, както е в настоящия случай, неприемлива безнаказаност за закононарушителите.

96. По тези причини Съдът счита, че не е имало ефикасно наказателно разследване на твърденията на жалбоподателите за психически тормоз, който те е трябвало да изтърпят поради полицейската интервенция. Съответно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

97. Жалбоподателите се оплакват съгласно член 13 от Конвенцията, че не са разполагали с ефективно вътрешноправно средство за защита за оплакванията им по член 3.

Член 13 гласи следното:

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.“

98. Съдът счита, че оплакването на жалбоподателите по член 13 е свързано с оплакването по член 3 и трябва също да бъде обявено за допустимо.

99. С оглед на констатациите в параграфи 50 – 54 по-горе и заключението на Съда, че е налице нарушение на член 3 поради неефикасността на разследването на начина, по който е проведена операцията, Съдът счита, че не е необходимо да разглежда дали, в този случай, е налице нарушение на член 13 (виж, наред с други източници, *Diri v. Turkey*, по. 68351/01, § 57, 31 юли 2007 г.; *Васил Петров срещу България*, № 57883/00, §§ 88 и 89, 31 юли 2008 г.; и *Сашов и други срещу България*, № 14383/03, § 72, 7 януари 2010 г.).

III. ДРУГИ ТВЪРДЕНИ НАРУШЕНИЯ НА КОНВЕНЦИЯТА

100. В писмо от 4 октомври 2007 г. първият жалбоподател, като се позовава на членове 6 §§ 1, 2 и 3, буква е) от член 13 от Конвенцията и член 1 от Протокол № 1, внася редица оплаквания във връзка с наказателното производство срещу него. По-специално той се оплаква, че националните съдилища, без да посочват причини, отказват да уважат молбата му за превод на документ; че не е доказана вината му извън разумно съмнение, тъй като заключенията на националните съдилища са основани на допускания; че присъдата му е твърде сурова; че мобилният му телефон е конфискуван; и че той не разполага с ефикасно правно средство за защита във връзка с горепосочените оплаквания.

101. Съдът е разгледал тези оплаквания, внесени от първия жалбоподател. От гледна точка на материалите, с които разполага обаче и доколкото въпросите, по които са повдигнати оплакванията, са в неговата компетентност, Съдът счита, че те не показват каквото и да било нарушение на правата и свободите, предвидени в Конвенцията или нейните протоколи.

102. Следователно тази част от жалбата трябва да бъде отхвърлена като очевидно необоснована съгласно член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

103. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

104. И тримата жалбоподатели претендират нематериални вреди за твърдените нарушения на членове 3 и 13 от Конвенцията. Първият жалбоподател претендира 32 000 евро (EUR), а втората и третата жалбоподателки претендират по 12 000 евро.

105. Правителството оспорва претенциите като необосновани и прекомерни.

106. Съдът отбелязва, че в настоящия случай присъждане на справедливо обезщетение може да бъде основано единствено на нарушение на член 3 от Конвенцията с оглед на неефективността на разследването на начина, по който е проведена операцията. Той счита, че жалбоподателите най-вероятно са преживели стрес и чувство на безизходица в резултат от нарушението на техните права по горепосочената разпоредба. Съответно, като се произнася на справедлива основа, той присъжда на първия жалбоподател и на втората жалбоподателка по 4 000 евро, а на третата жалбоподателка – 6 500 евро (общо 14 500 евро).

Б. Разходи и разноски

107. Жалбоподателите претендират и 3 248,25 евро за разходите и разноските, извършени пред Съда, от които 3 053,25 евро са за адвокатски хонорар, 29 евро за пощенски разноски, 34 евро за копиране и офис материали и 132 евро за преводи. Те представят договор за правни услуги, график за 44 часа и 40 минути работа при почасова ставка от 80 евро и договор за преводачески услуги. Те искат горницата от сумата, присъдена им по това перо, над 500 евро, които вече са получени от техните представители, да бъде платена директно по банковата сметка на представителите им.

108. Правителството оспорва тези претенции като прекомерни.

109. Съгласно практиката на Съда разходи и разноски могат да бъдат присъдени по член 41 единствено ако бъде доказано, че те са били действително и по необходимост направени и са в разумен размер. Освен това съдебните разноски се възстановяват само

доколкото се отнасят до установеното нарушение (виж *Šilih v. Slovenia* [GC], no. 71463/01, § 226, 9 април 2009 г.). В настоящия случай, предвид информацията, с която Съдът разполага, и гореспоменатите критерии, Съдът счита за разумно да присъди на жалбоподателите 2,500 евро, плюс данъците, които може да им бъдат начислени, за разходи и разноски по всички пера. От тази сума, сумата от 2 000 евро следва да бъде платена по банковата сметка на процесуалните представители на жалбоподателите.

В. Лихва за забава

110. Съдът намира за уместно лихвата за просрочване да се базира на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* оплакванията по членове 3 и 13 от Конвенцията за допустими, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Приема*, че не е налице нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с твърдения побой над първия жалбоподател;
3. *Приема*, че, що се отнася до тримата жалбоподатели, е налице нарушение на член 3 от Конвенцията във връзка с обстоятелството, че властите на са извършили ефикасно разследване на техните твърдения, че са били подложени на страх, сплашване и заплахи по време на операцията по задържането;
4. *Приема*, че не е необходимо да разглежда оплакването по член 13 от Конвенцията;
5. *Приема*,
 - а) че държавата ответник следва да плати на жалбоподателите, в срок от три месеца, считано от датата, на която решението стане окончателно по смисъла на чл. 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които се конвертират в български лева по курса, който е в сила към датата на плащане:
 - (i) на първия жалбоподател, г-н Александър Христов Христов, 4 000 евро (четири хиляди евро), плюс всякакви данъци, които

биха могли да бъдат наложени върху горната сума, за неимуществени вреди;

(ii) на втората жалбоподателка, г-жа Живка Добрева Христова, 4 000 евро (четири хиляди евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горната сума, за неимуществени вреди;

(iii) на третата жалбоподателка, г-ца Виктория Александрова Христова, 6 500 евро (шест хиляди и петстотин евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горната сума, за неимуществени вреди;

(iv) на тримата жалбоподатели заедно, 2 500 евро (две хиляди и петстотин евро), плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горната сума спрямо жалбоподателите, за разходи и разноси, от които 2 000 евро подлежат на плащане директно по банковата сметка на процесуалните представители на жалбоподателите;

(b) че от изтичането на упоменатия по-горе тримесечен срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка през периода на просрочие, плюс три процентни пункта;

6. *Отхвърля* останалата част от претенцията на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 11 октомври 2011 г., в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лоурънс Ърли
Секретар

Николас Браца
Председател